
■ noty biograficzne prelegentów
abstrakty wystąpień

dr Elżbieta s. Monika Albiniak

Wojskowe Biuro Historyczne im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego w Warszawie

NOTA BIOGRAFICZNA

Pracownik Centralnego Archiwum Wojskowego (działającego w ramach Wojskowego Biura Historycznego), siostra zakonna w Zgromadzeniu Sióstr Opatrzności Bożej. Podstawowym przedmiotem zainteresowań badawczych prelegentki są dzieje Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej i uwarunkowania działalności tejże wspólnoty życia konsekrowanego w czasie i przestrzeni, ze szczególnym uwzględnieniem dziejowej roli wspólnoty w czasie powstań, rewolucji i wojen oraz rozwijanych w niej relacji międzyreligijnych i międzywyznaniowych. Jako rzymskokatolicka siostra zakonna, interesuje się również sposobami i formami unarodowiania na ziemiach polskich obrzędowości dorocznej w odniesieniu do artystycznych form łączenia i przenikania się sakrum i profanum w kolędach aktualizowanych, które tworzono od powstania listopadowego po walki o kształt granic II Rzeczypospolitej. Współautorka serii artykułów dotyczących polskojęzycznych kolęd aktualizowanych w czasie i tuż po Wielkiej Wojnie.

Co pozostało po Oblubienicach Jezusa Chrystusa z pierwszego powstałego we Lwowie polskiego zgromadzenia zakonnego? Spuścizny sióstr zakonnych: Marii Antoniny Mirskiej, Moniki Różańskiej i Jolanty Puchałki w zasobie Archiwum Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej w Grodzisku Mazowieckim.

ABSTRAKT

Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej jest polską wspólnotą zakonną, która w połowie XIX wieku powstała we Lwowie. Wcześniej sprowadzane do Lwowa zakonnice i siostry zakonne należały do wspólnot zakonnych powstałych w innych krajach i miejscowościach. Zgromadzenie początkowo rozwijało się w Galicji. W okresie międzywojennym wymieniane zgromadzenie objęło swą działalnością Wołyń, Wielkopolskę oraz Górną Śląsk. Współcześnie siostry Opatrzności Bożej pracują w Polsce, Szwajcarii, Japonii, na Ukrainie i w Kamerunie.

Na przykładzie trzech wybranych i równocześnie ważnych przedstawicielek w/w wspólnoty zakonnej, które wstąpiły do Zgromadzenia we Lwowie i jakąś część swego życia pracowały w Zakładzie św. Teresy i równocześnie Domu Generalnym we Lwowie, ukażę jakiego typu materiały zachowały się w archiwum zakonnym. Przedstawię również z jakich materiałów korzystałam w pracach nad biografiami znaczących w Zgromadzeniu sióstr zakonnych. Zwrócę uwagę na różnorodność i podobieństwa materiału przechowywanego w archiwum zgromadzenia – wspólnoty posiadającej lwowskie korzenie. Zasób Archiwum przechowywany w Grodzisku Mazowieckim, jest bowiem szczątkowym zasobem uratowanym ze Lwowa i wywiezionym z tego miasta w kwietniu 1946 r. do Łąki koło Rzeszowa i Przemyśla, gdzie przechowywano zakonny zasób archiwalny do 2002 r.

Opisując spuściznę w/w sióstr opiszę w jaki sposób i w jakich miejscach poszerzano wiedzę o biografiiach w/w sióstr i gdzie zbierano materiały do ich biografii, równocześnie poszerzając zakonny zasób archiwalny, zbierając materiały archiwalne w polskich i zagranicznych archiwach, bibliotekach, muzeach oraz w ramach badań oral history.

dr hab. prof. Akademii Kaliskiej Ewa Andrysiak

Ośrodek Badań Regionalnych

Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu

NOTA BIOGRAFICZNA

Profesor Akademii Kaliskiej, bibliolog, regionalistka. Wiceprezes Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, prezes Towarzystwa Przyjaciół Książki w Kaliszu. Autorka książek, m.in. „Ruch bibliofilski w Kaliszu. Historia i współczesność (2002), „Książka i ludzie książki w życiu i pracy Alfonsa Parczewskiego (2005), „Towarzystwo Bibliofilów Polskich w Wilnie 1926-1939” (2007), książek w serii „Kaliszanie”, bibliografii, współautorka i redaktor „Bibliografii historii Kalisza” (t.1-4 2003-2007), ponadto autorka artykułów w prasie i pracach zbiorowych z zakresu bibliologii, biografistyki oraz regionalistyki.

Spuścizna Alfonsa Parczewskiego w zbiorach polskich i obcych. Przegląd zasobów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych

ABSTRAKT

Żyjący na przełomie XIX i XX wieku kaliszczanin Alfons Parczewski, z wykształcenia prawnik, związany zawodowo z Kaliszem, Warszawą i Wilnem, pozostawił po sobie obszerną spuściznę rękopiśmienną oraz drukowaną. Przedmiotem artykułu jest przegląd rezultatów poszukiwania tej spuścizny w zasobach archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych.

mgr Agnieszka Borsewicz

Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym Dział Historii i Kultury Regionu

NOTA BIOGRAFICZNA

Magister historii sztuki i biologii. Wykształcona na UMCS w Lublinie oraz Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Autorka prac z zakresu analizy osteologicznej szczątków kostnych, analizy ikonograficznej enkolpionów w zbiorach polskich oraz charakterystyki kultury łużyckiej w Kotlinie Zamojskiej. Obecnie adiunkt w Dziale Historii i Kultury Regionu Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym.

Pamiętki rodziny Kuziołów z Kazimierza Dolnego po komendancie kazimierskiej komendy miejskiej P.O.W.

ABSTRAKT

Celem wystąpienia jest prezentacja pamiętek rodziny Kuziołów z Kazimierza Dolnego po komendancie kazimierskiej komendy miejskiej P.O.W., przekazanych do Działu Historii i Kultury Regionu Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym. Na spuściznę składa się ponad 700 stron archiwaliów, w tym: fotografie, druki ulotne, listy, pocztówki, odezwy, apele, wezwania sądowe, listy członków organizacji P.O.W. oraz towarzystwa „Piechur”, legitymacje, karty służbowe, przepustki, karty uczestnictwa w zjazdach. Pamiętki pochodzą z okresu do utworzenia komendy w 1915 r., przez okres międzywojenny, gdy funkcjonował Związek Peowiaków Koło Pow. Puławskiego do czasów II WŚ. Zbiór jako przykład współpracy pomiędzy instytucją kultury a miejscową społecznością stanowi najcenniejsze źródło historyczne do badań nad ruchem niepodległościowym ziemi kazimierskiej, który nie jest naukowo opracowany.

dr Grzegorz Brodacki

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

NOTA BIOGRAFICZNA

Doktor, historyk literatury, autor edycji listów Władysława Orkana z lat 1891-1914, autor literatury dziecięcej. Członek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Zasoby archiwum Władysława Orkana w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej jako zasadnicze źródło informacji o życiu i dorobku twórczym pisarza

ABSTRAKT

W referacie ukazano okoliczności przejęcia archiwum Orkanowskiego po śmierci pisarza przez Bibliotekę Jagiellońską oraz zawartość jego zasobów. Przedstawiono znaczenie archiwum jako głównego źródła informacji o życiu i twórczości Orkana dla poszczególnych badaczy jego spuścizny literackiej. Dla Stanisława Pigonia archiwum pisarza stało się podstawą wydania najważniejszego do dziś opracowania pt. „Władysław Orkan. Twórca i dzieło” (Kraków 1957), a następnie, w latach 1960-1972, pod jego kierunkiem, czternastu tomów Dzieł gorczańskiego twórcy. Na przykładzie krótkiego wiersza ukazano wnikliwość zespołu redakcyjnego, pracującego nad wydaniem krytycznym jego spuścizny literackiej. Zwrócono uwagę na książkę biograficzną Józefa Dużyka pt. „Władysław Orkan” (Kraków 1975), która ze względu na szerokie wykorzystanie zasobów archiwum, w szczególności korespondencji twórcy, spotkała się z żywym, przychylnym przyjęciem czytelników i krytyki literackiej. Autor następnie skoncentrował swą uwagę na korespondencji pisarza. Po śmierci Orkana pojedyncze listy bądź fragmenty znalazły się w wielu artykułach i książkach. Mając na uwadze archiwum Orkanowskie w Bibliotece Jagiellońskiej zwrócił uwagę na książkę „Dialog serdeczny. Korespondencja Władysława Orkana i Katarzyny Smreczyńskiej”, którą do druku przygotował, przedmową i przypisami opatrzył Franciszek Ziejka (Warszawa 1988) oraz na

trzy tomy listów Władysława Orkana w opracowaniu Grzegorza Brodackiego z lat 1891-1910 (Warszawa 2012) i 1911-lipiec 1914 (Kraków 2019). Podstawą edycji około 1700 listów są zespoły autografów rozproszonych w kilku bibliotekach i instytucjach naukowych, których zasadniczy trzon pochodzi z archiwum Orkanowskiego w Bibliotece Jagiellońskiej. W dalszej części referatu autor zwrócił uwagę na poczynania naukowe z ostatnich lat innych badaczy, bazujące na zasobach archiwum Orkanowskiego. Przywołał książkę biograficzną Bolesława Farona pt. „Władysław Orkan. Rozszerzony” (Kraków 2012) oraz przypomniał m.in. pokonferencyjne publikacje naukowe z 2003, 2011 i 2015 roku. Kończąc zauważył, że zainteresowanie życiem i twórczością autora Komorników nie ustaje oraz wskazał na znaczenie dostępności części zasobów archiwum Orkanowskiego w Jagiellońskiej Bibliotece Cyfrowej.

dr Bogumiła Celer

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk,
PBP Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu

NOTA BIOGRAFICZNA

Bibliotekarz, doktor nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii, nauczyciel dyplomowany. Projektuje i składa książki, a także okładki, plakaty i inne projekty graficzne. Redaktorka stron internetowych. Regionalistka. Członek Zarządu Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Praca w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego to jej pasja, to ciągłe inicjowanie, planowanie, organizowanie, tworzenie. Kieruje działem zbiorów specjalnych. Prowadzi bloga „Biblioteczne Cymelia”. Pomysłodawczyni i redaktor naczelna czasopisma „Bliżej Biblioteki. Pismo bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej”. Autorka kilku książek i ponad 100 artykułów w pismach naukowych i fachowych o zasięgu regionalnym i krajowym. Laureatka Nagrody Prezydenta Miasta Kalisza 2013 w dziedzinie działalności bibliotekarskiej, literackiej i wydawniczej. W 2015 i 2020 roku otrzymała nagrodę II stopnia Marszałka Województwa Wielkopolskiego za wyróżniające osiągnięcia w działalności edukacyjnej i kulturalnej. W 2022 roku otrzymała stypendium Marszałka Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie kultury.

Korespondencja Kazimierza Wiłkomirskiego źródłem do badań biograficznych (na przykładzie listów zachowanych w bibliotekach polskich). Rekonesans

ABSTRAKT

Celem referatu jest wstępne przedstawienie korespondencji Kazimierza Wiłkomirskiego (1900-1995) światowej sławy wiolonczelisty, dyrygenta, kompozytora i pedagoga. Analizie zostaną poddane listy zachowane głównie w Bibliotece Narodowej, Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego, Bibliotece Jagiellońskiej, Bibliotece Akademii Muzycznej w Katowicach oraz we Wrocławiu, a także w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu. Lektura zachowanej korespondencji jest niezwykle interesująca nie tylko dla biografistów muzyka, ale także badaczy historii kultury polskiej XX wieku.

inż. Piotr Fałat

Uniwersytet Warszawski

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwent Instytutu Historii Sztuki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (licencjat) oraz Bezpieczeństwa i Higieny Pracy na Prywatnej Wyższej Szkole Ochrony Środowiska w Radomiu (inżynier). Obecnie student Gospodarki przestrzennej i Międzywydziałowych Studiów Ochrony Środowiska na Uniwersytecie Warszawskim (studia magisterskie). Zainteresowania badawcze obejmują proveniencje książek, sztukę sepulkralną oraz architekturę modernistyczną. Prywatnie filokartysta, bibliofil oraz miłośnik jeży.

Spuścizna prof. Kazimierza Twardowskiego w zbiorach Połączonych Bibliotek WFiS UW, IFiS PAN i PTF

ABSTRAKT

Kazimierz Twardowski (1866-1938) to polski filozof, psycholog i logik, który pod koniec XIX wieku we Lwowie zainicjował powstanie pierwszej polskiej szkoły filozoficzno-naukowej, tzw. szkoły lwowsko-warszawskiej.

Spuścizna filozofa trafiła do Połączonych Bibliotek WFIS UW, IFiS PAN i PTF dzięki jego uczniowi – prof. Kazimierzowi Ajdukiewiczowi. Obejmuje zarówno bogaty księgozbiór jak i materiały rękopiśmienne, wśród których można wymienić wykłady i materiały z pracy dydaktycznej, notatki i teksty naukowe, przemówienia, odczyty i przekłady profesora Twardowskiego. Celem wystąpienia jest wskazanie materiałów ze spuścizny założyciela szkoły lwowsko-warszawskiej, które mogą być pomocne w uzupełnianiu jego biogramu. Ponadto analiza dedykacji i znaków proveniencyjnych na egzemplarzach z jego księgozbioru pozwoli na odtworzenie kręgu jego znajomości w świecie naukowym. Praca zapełnia lukę w zakresie opracowań dotyczących spuścizn polskich profesorów filozofii.

dr Anna Feliks

Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, oddział Muzeum Narodowego w Warszawie

NOTA BIOGRAFICZNA

Kustoszu dyplomowany, kurator Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie, muzealnik, autor tekstów naukowych i popularnonaukowych z zakresu m.in. historii sztuki, kolekcjonerstwa oraz meblarstwa, w tym plenerowych mebli, a w szczególności plecionych. Jednym z problemów badawczych, którymi zajmuje się ostatnio są: rezydencja w Otwocku Wielkim, Kazimierz Chodziński, rzeźbiarz i medalier i dar Ignacego Paderewskiego dla MNW. Jako muzealnik, projektuje ekspozycje, zajmuje się wnętrzarstwem historycznym i wystawiennictwem. Regionalny animator kultury, angażuje społeczność we wspólne inicjowanie wydarzeń kulturalnych mających na celu wydobywanie z niepamięci tradycji i obyczajów lokalnych oraz w opiekę nad zabytkami, zachęca do aktywnego uczestnictwa poprzez interaktywne i niesztampowe formy edukacji historycznej i kulturalnej. Współpracuje z fundacjami i instytucjami administracji terenowej projektując merytoryczne założenia i współorganizując projekty: muzyczne, kulturalne, edukacyjne, społecznie ważne dla mieszkańców powiatu otwockiego.

Pamiętki Heleny i Ignacego Paderewskich z podróży po Ameryce w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie – niezwykle źródło do badań biograficznych

ABSTRAKT

W zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie znajdują się liczne pamiętki po Ignacym Janie Paderewskim. Ten różnorodny zespół, złożony z rzeczy osobistych, w tym dzieł sztuki, nagród muzycznych, dyplomów uznania, licznych zdjęć, ale też kolekcji naczyń wschodnich i egzotycznych pamiętek z podróży został подарowany Muzeum przez I. J. Paderewskiego w 1930 roku zapisem testamentowym. Paderewski w 1940 roku, już po wybuchu II wojny światowej, wybrał przedmioty spośród majątku zgromadzonego w swym domu w Riond Bosson w Szwajcarii. Zapakowano je do 61 skrzyń przed ostatnim wyjazdem muzyka do Stanów Zjednoczonych. Rozumieć należy, że były to dla niego rzeczy najważniejsze, najcenniejsze z różnych względów. Wiele z nich posiada inskrypcje, które mówią o ich proveniencji i są źródłem interesujących historii o nich samych, ale też o I. J. Paderewskim - muzyku, polityku, społeczniku i podróżniku.

Dar uznawany jest za cenny z racji wartości zabytkowej i sentymentalnej. Nie wszystkie jednak obiekty nań się składające są dobrze poznane, choć dar już wielokrotnie był pokazywany publicznie na wystawach stałych i czasowych.

Od lat wzbudzają moją ciekawość wyglądające dość niepozornie, ale bardzo liczne srebrne łyżeczki z podróży. W naszym zbiorze jest ich ponad 70, a pochodzą z całego świata. To pamiętki, przywożone przez małżeństwo Helenę i Ignacego Paderewskich z tras koncertowych. Wiadomo, że planując koncerty muzyka przygotowywali się do wyjazdu pod względem krajoznawczym lub na miejscu szukali okazji do poznania okolicy w czasie wolnym. Szczególnie interesujący jest zespół łyżeczek z USA. W jego oparciu można nie tylko potwierdzić miejsca koncertów muzyka i obejrzanych przez niego atrakcji turystycznych, ale też prześledzić rozwój amerykańskiej mody łyżeczkowej. Zbiór ten dostarcza informacji o samych Paderewskich, którzy łyżeczki te kolekcjonowali przez kilka dziesięcioleci.

dr Agnieszka Fluda-Krokos

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

NOTA BIOGRAFICZNA

Dr nauk humanistycznych, dyrektor Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie; autorka ponad 100 publikacji z zakresu bibliologii, kulturoznawstwa, nauki o komunikacji społecznej i mediach; uczestniczka kilkudziesięciu konferencji naukowych.

Spuścizna Macieja Bayera w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie

ABSTRAKT

Spuścizna Macieja Bayera (1803-1861) – inżyniera, powstańca listopadowego i bibliofila trafiła do zasobów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie w większości w 1880 r. dzięki jego córce, Marii Czernickiej. Są to m.in. akta osobiste, pamiętnik i dzienniki czynności. Ponadto do zbiorów przekazała ona część cennego księgozbioru (957 dzieł), a także grafiki. Pewnych informacji o bibliofilu dostarcza także rękopis będący pamiątką po jego małżonce - Emmie (Emilii?) Sturm de Hirschfeld.

Grzegorz Gielec

Uniwersytet Wrocławski Wydział Filologiczny Instytut Nauk o Informacji i Mediach

NOTA BIOGRAFICZNA

Pracownik Archiwum Państwowego we Wrocławiu zatrudniony na stanowisku młodszego archiwisty, a jednocześnie student II roku Uniwersytetu Wrocławskiego (Wydział Nauk o Informacji i Mediach).

Spuścizny w zasobie Archiwum Państwowego we Wrocławiu

ABSTRAKT

Tematem wystąpienia będzie zaprezentowanie i poddanie krótkiej analizie źródłoznawczej polskojęzycznych zespołów archiwalnych, przechowywanych w zasobie Archiwum Państwowego we Wrocławiu (bez uwzględnienia zasobu oddziałów terenowych), które weszły w skład ewidencyjny Archiwum w wyniku daru przekazania. Są to: spuścizna po m.in. Bolesławie Iwaszkiewiczu z lat 1940–1983, w skład której wchodzi m.in. dokumenty z okresu piastowania przez niego stanowiska Przewodniczącego Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia, kolekcja Ignacego Wernera z Dzierżoniowa z lat 1947–1974, a także materiały archiwalne, przekazane jako spuścizna po hm. por. mgr. Leszku Kalikście Krupskim. Spuścizna po Leszku Krupskim została przyjęta i zarejestrowana jako dwa odrębne zespoły archiwalne. Pierwszy z nich obejmuje m.in. niezwykle ciekawe akta Związku Harcerstwa Polskiego (wytworzone w latach 1947–1950), materiały historyczne Stowarzyszenia Szarych Szeregów, „Biuletyny Informacyjne” Światowego Związku Żołnierzy AK oraz interesujący zbiór ikonograficzny. Natomiast w skład drugiego zespołu archiwalnego wchodzi dokumenty, druki ulotne oraz periodyki wydane w latach 80. XX wieku przez m.in. NSZZ „Solidarność” i „Solidarność Walcząca”. Ponadto przedstawiona zostanie kolekcja numizmatów i walorów filatelistycznych, a także wydawnictw drugoobiegowych, które również znalazły się w zasobie APWr w wyniku daru przekazania. Kolekcja ta nie znajduje się jeszcze w zasobie ewidencyjnym Archiwum. Na zakończenie poruszona zostanie jeszcze tematyka ogólnopolskiej akcji Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych o nazwie „Archiwa Rodzinne Niepodległej”, w wyniku której Archiwum Państwowe we Wrocławiu wzbogaciło się o cenne dary i pamiątki pochodzące z domowych kolekcji. Pokróćce zaprezentowane zostaną spuścizny, które zostały szerzej opisane w ogólnodostępnej publikacji Archiwa Rodzinne Niepodległej wydanej w 2021 r. pod redakcją dr Małgorzaty Grzybalskiej.

dr hab, prof. UAM Piotr Gołdyn

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk, pedagog, historyk oświaty, regionalista. Członek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, redaktor naczelny czasopisma „Polonia Maior Orientalis”.

Materiały do biografii nauczycieli wołyńskich w archiwum obwodowym w Łucku

ABSTRAKT

W zasobach archiwum obwodowego w Łucku znajduje się duża spuścizna akt osobowych nauczycieli pracujących na Wołyniu w dwudziestolecie międzywojennym. Zostały one wypracowane przez tamtejszą administrację szkolną na poziomie inspektoratu i kuratorium. Akta te z powodzeniem mogą służyć do wielu opracowań naukowych i popularnych, dzięki czemu możliwe jest zachowanie wiedzy o ludziach, o warunkach pracy na Wołyniu, a czasem także o stosunkach międzyludzkich.

dr Iryna Horban

Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego we Lwowie

NOTA BIOGRAFICZNA

Docent, starszy pracownik naukowy Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego Instytutu Etnologii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. W kręgu jej zainteresowań badawczych znajdują się: kulturoznawstwo, historia sztuki, badania proveniencyjne oraz muzealnictwo, a to zarówno w zakresie ogólnym, teorii organizacji zbiorów muzealnych i funkcji społecznych pełnionych przez muzea, jak i kwestii szczegółowych związanych z ochroną zbiorów i wypełnianiem zadań przez placówki muzealne w sytuacjach wstrząsów dziejowych; a także wystawiennictwo muzealne historyczne i współczesne; rola muzealnictwa w informowaniu o historii miasta, narodu; znaczenie wystaw muzealnych dla popularyzacji historii, tradycji i obyczajów. Jednym z problemów badawczych, którymi zajmuje się ostatnio są losy zbiorów muzealnych i prywatnych Lwowa w czasie drugiej wojny światowej: problemy związane z okresem sowietyzacji Lwowa i Ukrainy Zachodniej (wrzesień 1939 – czerwiec 1941), niszczenia struktur dotychczasowej sieci muzealnej, wprowadzania zmian organizacyjnych wedle wzorów sowieckich, upaństwowienia licznych kolekcji prywatnych i dzieł sztuki przejętych ze skonfiskowanego mienia kościelnego, a także okresem okupacji niemieckiej (czerwiec 1941 – lipiec 1944), ówczesnych kolejnych przemian organizacyjnych oraz rabunku dóbr kultury, przemieszczenia kolekcji i poszczególnych obiektów, a także powojenne wydarzenia. Swoje badania udokumentowała licznymi publikacjami naukowymi, a także przygotowanymi i organizowanymi wystawami.

Kolekcja barona Konstantego Brunickiego w zbiorach muzeów lwowskich – rozproszona spuścizna

ABSTRAKT

Wśród kolekcjonerów przedwojennego Lwowa zauważalna jest postać barona Konstantego Brunickiego (1861-1937), który w swojej willi we Lwowie (ul. Techniczna, 2) posiadał znaczącą kolekcję dzieł sztuki. Zawierała ona wyroby przemysłu artystycznego, zwłaszcza porcelanę i szkło polskie, stylowe meble i zegary. Znajdowały się w tej kolekcji również cenne obrazy, wśród innych kilka obrazów pędzla Jacka Malczewskiego np. „Portret barona Konstantego Brunickiego”, „Portret Ludwika Żeleńskiego”, „Chrystus i Samarytanka” itp. Od 1938 r. kolekcja eksponowała się jako zbiory publiczne. Po okupacji Lwowa przez wojska sowieckie we wrześniu 1939 r. rozpoczął się proces reorganizacji sieci muzealnej, który doprowadził do likwidacji części muzeów lwowskich i nacjonalizacji zbiorów prywatnych. Zbiory barona Konstantego Brunickiego zostały podzielone między muzea zalegalizowane przez władze sowieckie. Meble, porcelanę, zegary, wyroby ze szkła i brązu przekazano do Muzeum Przemysłu Artystycznego, obrazy do Galerii Obrazów, zabytki historyczne do Muzeum Historycznego. Część zabytków pozostała w willi barona K. Brunickiego, gdzie na ten moment już mieszkali przedstawiciele władzy okupacyjnej, wykorzystując ich w swoim bycie codziennym. Los tych zabytków dzisiaj jest nieznany. Niektóre przedmioty z kolekcji barona K. Brunickiego przekazane do Muzeum Przemysłu Artystycznego zostały zrabowane w czasie okupacji niemieckiej.

mgr Katarzyna Jarzyńska

Uniwersytet Warszawski

NOTA BIOGRAFICZNA

Bibliotekarka w Połączonych Bibliotekach WFiS UW, IFiS PAN i PTF, członkini Rady Wydziału Filozofii na Uniwersytecie Warszawskim. Absolwentka Informatyki i Bibliotekoznawstwa (licencjat) oraz Zarządzania Big Data na Wydziale (magister), a obecnie studentka Publikowania współczesnego na Wydziale Dziennikarstwa, Informatyki i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego (magister). Członkini zarządu Koła Naukowego Publikowania współczesnego. Praktykantka w Centrum Humanistyki Cyfrowej Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w latach 2020-2021. Zainteresowania badawcze skupiają się wokół historii XIX wieku oraz przetwarzania języka naturalnego za pomocą narzędzi sztucznej inteligencji. Prywatnie interesuje się kulturą epoki wiktoriańskiej, podróżami oraz nauką języków obcych.

Spuścizny profesorskie w zbiorach Połączonych Bibliotek WFiS UW, IFiS PAN i PTF

ABSTRAKT

Połączone Biblioteki WFiS UW, IFiS PAN i PTF jako kontynuatorzy biblioteki Wydziału Humanistycznego UW w ciągu swojej blisko 70-letniej historii zgromadziły wiele księgozbiorów profesorów oraz pasjonatów filozofii i socjologii związanych z współtworzącymi bibliotekę instytucjami. Wśród najcenniejszych księgozbiorów należy wyróżnić księgozbiory Stanisława Ignacego Witkiewicza, prof. Barbary Skargi, prof. Adama Schaffa oraz prof. Michała Bristigera. Każdy z nich cechuje się odmiennymi znakami własnościowymi, śladami lekturowymi i różnorodnymi dedykacjami. Analizie z zastosowaniem metody proveniencyjnej poddano wybrane egzemplarze ze zgromadzonych spuścizn cechujące się największą liczbą znaków proveniencyjnych. Celem opracowania jest ukazanie, jak swoje książki oznaczali wybitni polscy profesorowie oraz pasjonaci filozofii i socjologii. Ponadto analiza wyselekcjonowanych dedykacji pozwoli na ukazanie z jakimi środowiskami naukowymi utrzymywali oni ścisłe kontakty. Zgromadzone w ten sposób materiały pozwalają na uzupełnienie biografii tych osób. Praca zapełnia lukę w zakresie opracowań dotyczących współczesnych księgozbiorów profesorskich znajdujących się w polskich bibliotekach naukowych.

mgr Magdalena Juszcak

Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich w Koninie

NOTA BIOGRAFICZNA

Socjolog, pracownik Wyższej Szkoły Kadr Menedżerskich. Zainteresowania naukowe: patologie i dewiacje społeczne, suicydologia. Przykładowe publikacje: „Dzieciobójczynie z Wielkopolski Wschodniej osadzone w Domu Karnym w Fordonie w dwudziestoleciu międzywojennym” (Polonia Maior Orientalis nr 8/2021), „Patointeligencja – analiza patologii społecznych wśród nastolatków na podstawie utworu muzycznego” (Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Kadr Menedżerskich nr 8/ 2021), „Social media jako płaszczyzna dyskusji nad samobójstwem. Analiza przypadku” (Studia Edukacyjne nr 63/ 2021).

Kobiety osadzone w Domu Karnym w Fordonie w dwudziestoleciu międzywojennym- analiza akt osobowych więźniarek

ABSTRAKT

Dom Karny w Fordonie w okresie międzywojennym liczył ponad 600 więźniarek, które były osadzone z tytułu popełnienia takich przestępstw, jak m.in.: zabójstwo, dzieciobójstwo, kradzieże, podpalenia, fałszerstwa. W oparciu o ich akta osobowe, które znajdują się w Państwowym Archiwum w Bydgoszczy, można zapoznać się i dokonać analizy portretu psychospołecznego i pedagogicznego więźniarek, jak również uzyskać szereg informacji o ich sprawowaniu się w więzieniu, dokonanych zbrodniach i wymiarze kar. Zostanie omówionych kilka wybranych dokumentów znajdujących się w aktach osobowych, m.in. Księga więźniów, Opis osoby więźnia, Dane o sprawowaniu się więźnia karnego, Opinie w sprawie przedterminowego zwolnienia, Wstępny Kwestionariusz do badań kryminalno- biologicznych, które będą poparte przykładami dokumentów więźniarek osadzonych w Domu Karnym w Fordonie.

dr Marcin A. Klemenski

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwent Instytutu Historii UJ (2016), w 2022 r. obronił rozprawę doktorską poświęconą Bolkowi II Małemu (ok. 1309-1368). Autor licznych publikacji dotyczących średniowiecznego Śląska. Od 2020 r. pracownik Działu Zbiorów Specjalnych Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, gdzie zajmuje się rękopisami. **Spuścizny w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie – przykład spuścizny rodziny Dayczaków**

ABSTRAKT

W 2021 r. w Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie opracowano spuścizny Jerzego Starnawskiego, Piotra Żbikowskiego, rodziny Dayczaków, Klementyny Żurowskiej, Lecha Kalinowskiego oraz materiały związane z Konfederacją Barską przekazane przez Słowacką Macierz z Martina – co nam daje ponad 850 nowych sygnatur. Najlichnieszym zbiorem jest spuścizna rodziny Dayczaków – przekazana do naszych zbiorów testamentem Marii Dayczak-Domanasiewicz w 2015 r., zawierająca materiały do biografii Wawrzyńca Dayczaka, znanego lwowskiego architekta, jego żony Zofii, córki Marii – krakowskiej konserwator zabytków i jej męża Andrzeja Domanasiewicza. W materiałach znaleźć można pamiętniki, liczną korespondencję oraz olbrzymią dokumentację architektoniczną obiektów zaprojektowanych przez Wawrzyńca Dayczaka jak i konserwowanych przez Marię Dayczak-Domanasiewicz. Spuścizna rodziny Dayczaków jest znakomitym przykładem źródeł do badań biograficznych.

mgr Olga Kowalczyk

Uniwersytet Wrocławski

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwentka studiów historycznych (historia, spec. nauczycielska) oraz filologicznych (filologia ukraińska, spec. translatoryczna) w Uniwersytecie Wrocławskim. Obecnie przygotowuje rozprawę doktorską w ramach Stacjonarnych Studiów Doktoranckich Wydziału Filologicznego UW r. pt. „Polsko-ukraińska leksyka kolejowa – analiza porównawcza” (opiekun naukowy: dr hab. Przemysław Józwickiewicz, prof. UW r.), a także studentka II roku studiów licencjackich na kierunku: informacja naukowa i bibliotekoznawstwo (Uniwersytet Wrocławski). Zainteresowania badawcze: leksyka kolejowa w ujęciu porównawczym, historia Polski po 1945 roku (gospodarcza i społeczna), historia Dolnego Śląska, zastosowanie teorii bibliografii w piśmiennictwie z zakresu kolejnictwa, źródła informacji w pracy slawisty, historia i współczesność bibliotek specjalnych (m.in. kolejowych).

Spuścizna Edwarda Assburego w zbiorach Głównej Biblioteki Komunikacyjnej w Warszawie – rola, znaczenie, możliwości wykorzystania

ABSTRAKT

3 stycznia 2022 r. minęła 25. rocznica śmierci Edwarda Assburego (1904-1997) – nestora polskiego bibliotekarstwa, bibliotekarza urodzonego w Warszawie, który z wykształcenia był polonistą, absolwentem Uniwersytetu Warszawskiego (1932). W swojej pracy zawodowej dużo uwagi poświęcał problematyce funkcjonowania bibliotek technicznych, co zaowocowało wydaniem szeregu publikacji z zakresu działalności tego typów bibliotek.

Celem proponowanego wystąpienia będzie opis spuścizny Edwarda Assburego znajdującej się w Głównej Bibliotece Komunikacyjnej (GBK) w Warszawie, którą kierował przez 40 lat (1936-1976).

W wystąpieniu przedstawione zostanie znaczenie i rola tych zbiorów dla badań wokół biografii E. Assburego. W celu osadzenia wywodu w szerszym kontekście, pomocniczo przedstawione zostaną przykłady zbiorów przechowywane w innych bibliotekach, które stanowią spuściznę po Edwardzie Assburym. W głównej mierze będą to zbiory bibliotek specjalnych o charakterze technicznym m.in. kolejowych.

Efektom omówionej analizy będzie przedstawienie typologii spuścizny pozostawionej przez Edwarda Assburego, a także wskazanie na możliwe wykorzystanie jej do badań wokół jego osoby (m.in. zaprojektowanie badań biograficznych czy analiz z zakresu bibliografii).

dr Alicja Kowalska

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwentka Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego (2000); doktorat na temat „Loteria w Królestwie Polskim 1815-1867” także (2017). W latach 2000-2021 zatrudniona w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie w Oddziale II (Akta władz, urzędów i instytucji publicznych 1795-1918). Od 2022 r. kustosz w Gabinetie Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Wyzwanie dla bibliotekarza: jak opracować Informator przydatny Czytelnikowi?

ABSTRAKT

W zbiorach Gabinetu Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie znajduje się wiele spuścizn znanych osób, zasłużonych dla polskiej literatury i historii. Co naturalne, w spuściznach zachowane są także materiały biograficzne. Obecnie przygotowany jest Informator o zbiorach Gabinetu Rękopisów BUW. Punktem wyjścia dla jego opracowania był rozdział poświęcony zbiorom Gabinetu zamieszczony w wydawnictwie pt. „Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce” w opracowaniu D. Kamolowej i T. Sieniateckiej, (wyd. 2 poprawione i rozszerzone, Warszawa 2003). Naszym zamiarem było uaktualnienie, uzupełnienie i rozszerzenie informacji o zbiorach. Najważniejszym wyzwaniem okazuje się – wobec wymogu ograniczonej objętości Informatora – wybór informacji o kluczowym znaczeniu dla czytelnika. Kolejnym zadaniem jest taka kompozycja tekstu, by przystępnie i jasno podane informacje wzajemnie się uzupełniały, lecz nie powielały. Informator zostanie opublikowany jesienią 2022 r. na stronie internetowej BUW w formie aktualizowanego pdf w języku polskim i angielskim. Sugestie wysłuchane podczas konferencji będą wykorzystane przy opracowywaniu kolejnych edycji.

dr Samanta Kowalska

Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu

NOTA BIOGRAFICZNA

Doktor, prawnik, adiunkt badawczy Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu. Organizator konferencji naukowych krajowych i międzynarodowych. Autorka ogłoszonych drukiem 35 książek (monografie autorskie, zbiorowe), rozpraw naukowych i wielu recenzowanych artykułów opublikowanych w kraju i za granicą. Obszar działalności naukowej: prawo międzynarodowe, prawa człowieka, nauki o bezpieczeństwie, dziedzictwo kulturowe. Członek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Historycznego Oddział w Kaliszu, Stowarzyszenia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, International Law Association - Polish Branch, International Law Association z siedzibą w Londynie.

Ochrona prawna dziedzictwa piśmienniczego - świadectwa przeszłości, otwarta księga i „żywa” pamięć

ABSTRAKT

Gromadzone księgozbiory, materiały archiwalne i eksponaty muzealne stanowią dokument, świadectwo przeszłości i dobro kultury o niewymiernej wartości. Na kartach książek utrwala się ludzkie losy i dokonania. Przeobrażenia komunikacji piśmienniczej dostarczają wiedzy o przemianach w organizacji życia społecznego. W niniejszym referacie zostaną omówione wybrane regulacje prawa, które mają na celu otoczenie zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych perspektywiczną opieką i ochroną. Rozważania zostaną dopełnione sformułowaniem postulatów de lege ferenda w celu zapewnienia skuteczniejszej i efektywniejszej ochrony. Powyższa kwestia nabiera znaczenia zważywszy na postęp technologiczny oraz pogłębiający się proces globalizacji i cyfryzacji. Wywody mają na celu wykazanie, iż ochrona księgozbiorów, materiałów archiwalnych oraz eksponatów muzealnych jest niezbędnym łącznikiem międzypokoleniowym, a zarazem środkiem, który może zapobiegać marginalizacji słowa pisanego i „amnezji” pamięci.

dr Barbara Krawczyk

Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Jagiellońska

NOTA BIOGRAFICZNA

Doktor w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauk o komunikacji społecznej i mediach. Pracuje w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie na stanowisku starszego bibliotekarza. Jej badania naukowe koncentrują się wokół historii Biblioteki Jagiellońskiej w okresie XIX stulecia. W 2021 roku opublikowała monografię „Józef Muczkowski: dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, historyk” w serii „Bibliotheca Iagellonica. Fontes et Studia”.

Projekt utworzenia czytelni dla uczniów liceów krakowskich autorstwa Józefa Muczkowskiego z 1830 roku

ABSTRAKT

Wystąpienie ma na celu przybliżenie działalności historyka, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego – Józefa Muczkowskiego – na rzecz polskiego bibliotekarstwa, zanim objął posadę dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej. Józef Muczkowski żył w latach 1795-1858 i jego losy były nierozdzielnie związane z szeroko rozumianym bibliotekarstwem i szkolnictwem. Przez osiem lat pełnił funkcję profesora w Gimnazjum Królewskim w Poznaniu, kolejno pracował w charakterze prywatnego wychowawcy w Krakowie, do czasu podjęcia pracy w Liceum św. Anny w Krakowie. Następne lata jego życia były już ściśle związane z Uniwersytetem Jagiellońskim i podległą mu Biblioteką Jagiellońską. Okres, kiedy zajmował się prywatnym nauczaniem, przed objęciem posady profesora w krakowskim Liceum, przyniósł wyjątkowo nowatorskie rozwiązanie, które jest przedmiotem mojego wystąpienia. Jest nim omówienie projektu autorstwa Józefa Muczkowskiego dotyczącego utworzenia czytelni dla uczniów klas wyższych krakowskich liceów. Rękopis tego projektu jest przechowywany w oryginale w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dzięki temu unikatowemu dokumentowi można poznać zasady organizacji księgozbiorów szkolnych oraz zrozumieć proces kształcenia uczniów krakowskich w okresie XIX wieku.

mgr Beata Kurek

Uniwersytet Jagielloński

NOTA BIOGRAFICZNA

Z zawodu jest kustoszem dyplomowanym Biblioteki Jagiellońskiej. W zakresie jej zainteresowań leżą zagadnienia historii Krakowa w XIX wieku. Była członkiem zespołu zajmującego się zebraniem i opracowaniem materiałów archiwalnych, na podstawie których powstał 2 tom Historii Biblioteki Jagiellońskiej (Kraków, 2017). W rezultacie tych prac napisała rozdział o Józefie Muczkowskim. W kaliskim czasopiśmie „Bliżej Biblioteki” prowadzi rubrykę Okruchy z Biblioteki Jagiellońskiej, w której opisuje materiały źródłowe pochodzące ze zbiorów BJ, a dotyczące osób lub zagadnień związanych z Kaliszem. W tej serii pisała między innymi o Adamie Asnyku i Marii Dąbrowskiej. Głównym polem jej działalności naukowej jest opracowanie rękopisów Karola Estreichera Starszego, wieloletniego dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, twórcy „Bibliografii Polskiej” i miłośnika teatru. W 2022 roku wyszła opracowana przez nią korespondencja między Karolem Estreicherem a Józefem Ignacym Kraszewskim. Kolejną publikacją będą dzienniki Karola Estreichera (za lata 1847-1905), które są w końcowej fazie opracowania. Napisała szereg artykułów dotyczących wybitnych postaci ze świata nauki, teatru czy literatury, między innymi o wspomnianym już Karolu Estreicherze, Józefie Ignacym Kraszewskim, Sylwii Jutkiewicz, Brunonie Bielawskim, Janie Muszkowskim, w tym też o współczesnych: Władysławie Serczyku, Elżbiecie Zechenter-Spławińskiej.

Historia pewnej znajomości na podstawie korespondencji między Józefem Ignacym Kraszewskim a Karolem Estreicherem z lat 1867-1886

ABSTRAKT

Józef Ignacy Kraszewski – pisarz, publicysta, historyk, wydawca, rysownik i Karol Estreicher Senior – bibliograf, dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, historyk literatury i teatru polskiego. Dwie wybitne postaci z historii XIX wieku zdradzą swoje tajemnice zapisane w korespondencji z lat 1867-1886. Kraszewski znany był ze swojej bogatej korespondencji. Jego codzienny grafik przewidywał w godzinach od 9 do 11 rano czas na: czytanie gazet, nadesłanych książek i listów. Na te ostatnie odpowiadał bezzwłocznie.

Zgromadzoną przez lata korespondencję przekazali w 1888 roku do Biblioteki Jagiellońskiej spadkobiercy pisarza, czyniąc zadość usilnym i wielokrotnym prośbom Karola Estreichera. W bibliotece została ona podzielona na trzy kategorie: listy rodzinne (11 tomów), listy od r. 1837 do 1844 (4 tomy) i wreszcie od r. 1844 do r. 1887 (86 tomów). Z tego zbioru pochodzą 23 listy od bibliografa do Kraszewskiego. Uzupełnieniem tego zbioru jest korespondencja, która zachowała się w spuściźnie po Karolu Estreicherze Juniorze w Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. Z tej kolekcji pochodzą 132 listy, pisane zarówno ręką Karola Estreichera, jak i Kraszewskiego. Korespondencja pomiędzy pisarzem a bibliografem jest bogatym źródłem w badaniach naukowych, szczególnie biograficznych, historycznych, literackich i bibliologicznych. Ukazuje związki osobiste, ale też proces tworzenia się warsztatu pracy i dzielenia informacjami naukowymi.

dr Magdalena Kwiatkowska

Uniwersytet Łódzki

NOTA BIOGRAFICZNA

Emerytowany pracownik Uniwersytetu Łódzkiego. Doktor nauk humanistycznych w zakresie Bibliologii (Historia bibliotek w Piotrkowie Trybunalskim w okresie zaborów). Badania i publikacje nt. bibliotek i naukowego ruchu wydawniczego w XIX-XX w. w Królestwie Polskim oraz rosyjskiej cenzury publikacji naukowych.

Materiały do biografii Stanisława Pomian-Srzednickiego w Archiwum Państwowym w Piotrkowie Trybunalskim

ABSTRAKT

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim przechowuje spuściźnię dokumentującą drogę służbową, prace pisarskie i organizacyjne prawnika i społecznika Stanisława Pomian-Srzednickiego (1840-1924). Srzednicki od 1876 r. był sędzią Sądu Okręgowego w Piotrkowie i jedynym Polakiem na stanowisku wiceprezesa sądu tej rangi w Królestwie Polskim. W 1917 r. Józef Piłsudski powierzył mu zorganizowanie Sądu Najwyższego w Warszawie. Do 1922 r. był pierwszym prezesem SN. W Piotrkowie pełnił liczne funkcje społeczne, m.in. był organizatorem dwóch bibliotek w mieście. Do niedawna mało znany (nawet w środowisku prawniczym), od kilku lat informacje o jego życiu oraz działalności zawodowej i społecznej są przedmiotem aktywnej promocji przez Fundację jego imienia utworzonej przez rodzinę praprawnuczki sędziego Agnieszki Battelli. Materiały archiwalne do jego biografii znajdują się w kilku zespołach akt, m.in. „Akta Stanisława Srzednickiego” i „Piotrkowskie Towarzystwo Dobroczynności dla Chrześcijan”. Dokumenty te, m.in. korespondencja z warszawskimi pismami prawniczym oraz w sprawie polskich organizacji w Piotrkowie i Warszawie pozwalają na opracowanie pełniejszej biografii postaci wybitnego prawnika i człowieka czynu.

dr Józef Malinowski

Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu

NOTA BIOGRAFICZNA

Doktor nauk humanistycznych. Kieruje Biblioteką Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się historią nauki, biografistyką i regionalistyką. Autor książki o prof. Stefanie Dąbrowskim – lekarzu, biochemiku, rektorze Uniwersytetu Poznańskiego. Wspólnie z prof. Stanisławem Sierpowskim opracował cztery tomy pt.: „Doktorzy honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu” (Poznań 2014-2020) oraz książkę: „Sylwetki sławnych i zasłużonych absolwentów UAM” (Poznań 2019). Publikuje na łamach periodyków ogólnokrajowych i regionalnych, między innymi w „Kronice Miasta Poznania”, „Kronice Wielkopolski” i „Roczniku Leszczyńskim”.

Spuściźny historyków literatury w zbiorach poznańskiego Oddziału Archiwum PAN

ABSTRAKT

PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu od 1956 roku gromadzi, opracowuje, przechowuje i udostępnia archiwalia pochodzenia prywatnego, w tym przede wszystkim spuścizny ludzi nauki. Zasób tej ważnej instytucji na mapie kulturalno-naukowej Poznania wynosi w chwili obecnej przeszło 440 metrów bieżących akt. Zespoły pochodzenia prywatnego liczą 190 spuścizn. Stanowią najobszerniejszy i najcenniejszy trzon zasobów poznańskiego Oddziału PAN Archiwum. Wśród zgromadzonych na szczególne wyróżnienie zasługują związane z życiem naukowym i literackim Poznania i Wielkopolski spuścizny takich historyków literatury, jak profesorowie: Tadeusz Grabowski (1871-1960); Stanisław Helsztyński (1891-1986); Roman Pollak (1886-1972); Zygmunt Szweykowski (1894-1978); Zofia Trojanowiczowa (1936-2015); Stefan Vrtel-Wierczyński (1886-1963); Michał Witkowski (1927-1996); Jerzy Ziomek (1924-1990). W wystąpieniu szczególna uwaga zostanie skupiona na charakterystyce i ocenie wartości naukowej materiałów archiwalnych prof. Romana Pollaka. Wykształcony na Uniwersytecie Jagiellońskim, od 1919 r. związany był z Uniwersytetem Poznańskim. Od 1923 r. współpracował z Katedrą Języka i Literatury Polskiej na Uniwersytecie w Rzymie. Podczas II wojny światowej organizator i wykładowca Tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich – dziekan Wydziału Humanistycznego (1941), prorektor (1942) i rektor (1943–1945). Po wojnie odbudowywał poznańską polonistykę, kierował katedrą literatury staropolskiej i od 1953 r. do przejścia na emeryturę w 1960 r. zespołem katedr historycznoliterackich. Wypromował 300 magistrów, 20 doktorów, pozostawił około 500 prac skoncentrowanych na literaturze staropolskiej. Współzałożyciel i zawodnik KS Cracovia (1906–1907). Laureat Złotego Wawrzynu Polskiej Akademii Literatury (1938), dwukrotny (1935, 1956) kawaler komandorii Orderu Polonia Restituta, doktor honoris causa UAM (1969). Jego imię nosi jedna z ulic Poznania. Licząca 5 metrów bieżących spuścizna prof. Pollaka stanowi doskonały przykład materiałów źródłowych umożliwiających wieloaspektowe badania z zakresu biografistyki, historii literatury polskiej, krytyki literackiej i teorii literatury. Ich zakres problemowy ma znaczenie zarówno regionalne, ogólnopolskie jak i międzynarodowe (kontakty polsko-włoskie).

dr Tomasz Matuszak

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk – archiwista. W latach 1994-2000 pracownik Wydziału III Naukowo-Archiwalnego Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie, w latach 2000-2014 związany z Instytutem Historii Akademii Świętokrzyskiej/Uniwersytetu Jana Kochanowskiego Filia w Piotrkowie Trybunalskim. W latach 2018-2021 współpracownik Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego, a w latach 2020-2022 Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego w Łodzi. Od 2006r. dyrektor Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim. Członek Polskiego Towarzystwa Historycznego, Stowarzyszenia Archiwistów Polskich i Stowarzyszenia Historyków Wojskowości. Od 2006 r. wykładowca i egzaminator Krajowego Centrum Edukacji Archiwalnej SAP. Autor, współautor i redaktor ponad 270 publikacji zwartych, artykułów naukowych i popularnonaukowych, rozdziałów w monografiach oraz wydawnictwach pokonferencyjnych.

Archiwum Wandy Grabowskiej jako źródło w badaniach o charakterze biograficznym i regionalnym

ABSTRAKT

Niniejsze wystąpienie ma dwa cele. Pierwszym z ich jest ukazanie postaci twórcy zespołu, jakim była Wanda Grabowska – nauczycielka, działaczka niepodległościowa i społeczna. Urodzona w Kowlu na Wołyniu w 1883 r. związała niemal całe swoje życie z Piotrkowem Trybunalskim. Prowadziła tajne komplety podczas obu wojen światowych. W okresie Wielkiej Wojny była jedną z założycielek Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego – organizacji niosącej szeroko rozumiane wsparcie i pomoc Legionistom Józefa Piłsudskiego, a następnie żołnierzom Wojska Polskiego w okresie wojny 1919-1921. Wanda Grabowska była również aktywną działaczką wielu organizacji i stowarzyszeń, w tym min.: Towarzystwa Dobroczynności, Kół Młodzieży czy Towarzystwa Krajoznawczego. Drugim celem referatu jest omówienie charakterystyki i zawartości Archiwum Wandy Grabowskiej, zasad jego opracowania zgodnie z zasadami metodyki pracy archiwalnej oraz wykorzystanie w działalności naukowej i popularyzatorskiej.

dr Wojciech Mądry
Instytut Slawistyki PAN

NOTA BIOGRAFICZNA

Adiunkt w Zakładzie Historii Instytutu Slawistyki PAN. Swoje zainteresowania badawcze koncentruje wokół dziejów dynastii piastowskiej w kontekście miejsc pochówków jej przedstawicieli oraz historii poznańskiego ośrodka slawistycznego, biografii i działalności naukowej poznańskich slawistów.

Spuścizna jako baza źródłowa do badań nad biografią i działalnością naukową uczonego na przykładzie spuścizny badacza dziejów wczesnej Słowiańszczyzny prof. Andrzeja Wędzkiego (1927-2017)

ABSTRAKT

Spuścizna stanowiąc bezcenne źródło historyczne, zwłaszcza w odniesieniu do ludzi związanych z nauką i kulturą. Spuścizna zmarłego w 2017 r. prof. Andrzeja Wędzkiego, historyka, badacza wczesnych dziejów Słowian, twórcy Słownika starożytności słowiańskich – jedyne całościowe kompendium wiedzy o dziejach i kulturze dawnych Słowian z uwagi na swoje bogactwo i różnorodność pozwala nam nie tylko poznać biografię jej twórcy na różnych etapach jego życia, ale także przeanalizować kierunki jego działalności naukowej. Była ona systematycznie gromadzona przez jej autora i jeszcze za jego życia stopniowo przekazywana do poznańskiego Oddziału Archiwum PAN. Oprócz rękopisów i maszynopisów prac naukowych na szczególną uwagę zasługują materiały świadczące o pasji do kolekcjonowania przedmiotów materialnych, jak też potrzebie utrwalenia „ulotnej chwili”, na którą składają się m. in. rodzinne relacje, wspomnienia z podróży, tablice genealogiczne członków rodziny oraz ponad 10 tys. zdjęć zabytkowych obiektów. Spuścizna ta jest bogatym źródłem służącym do poznania ciągłości losów przedstawicieli kilku pokoleń Polaków żyjących na przestrzeni ostatnich 150 lat, wywodzących się z różnych środowisk z dwóch zaborów, którzy po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. wyruszyli na teren dawnego zaboru pruskiego, aby tam od podstaw tworzyć polskie szkolnictwo. Dopelnieniem jej są losy kolejnego pokolenia do którego należał A. Wędzki, urodzonego już w niepodległej Polsce, któremu dane było doświadczyć okropności II wojny światowej oraz wchodzenia w dojrzałe życie związane z działalnością naukową w epoce stalinowskiej. Z uwagi na różnorodność zawartego w niej materiału, spuścizna ta stanowi bogate źródło zarówno dla badających dzieje jednostek jak i dla prowadzących badania w szerszym wymiarze społecznym. Dostarcza także wiele informacji dla badaczy nauk społecznych, zwłaszcza w takich dziedzinach jak biografistyka, demografia, archeologia czy numizmatyka.

dr Piotr Molenda
Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk, nauczyciel, szkoleniowiec, członek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1991), doktor nauk humanistycznych (UAM – 2009). Od lat związany z kaliskim szkolnictwem jako nauczyciel historii oraz nauczyciel konsultant w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu. W latach 2009-2020 współpracował jako wykładowca dydaktyki z Gnieźnieńską Szkołą Wyższą „Milenium”. Publikował artykuły w „Zeszytach KTPN” oraz w: „Słowniku biograficznym Wielkopolski południowo-wschodniej – Ziemi Kaliskiej”. Pomysłodawca i koordynator projektów edukacji regionalnej, redagował trzy zbiory scenariuszy zajęć o wspólnym tytule: „Bliżej domu. Edukacja regionalna w południowo-wschodniej Wielkopolsce...”. Jest także autorem monografii: „Méthode mnémonique polonaise. Antoni Jaźwiński (1789–1870) i jego sztuka pamięci”. Poznań 2013.

Wątki biograficzne polskiej metody mnemotechnicznej w świetle źródeł zdeponowanych w Bibliotece Kórnickiej oraz zbiorów Biblioteki Książąt Czartoryskich w Krakowie

ABSTRAKT

W wystąpieniu przedstawiona zostanie rola Antoniego Jaźwińskiego w opracowaniu i propagowaniu głośnej w XIX stuleciu polskiej metody mnemotechnicznej. Praca wynalazcy zostanie ukazana w szerszym kontekście odnoszącym się do popularyzacji metody na zachodzie Europy. Zaprezentowany zostanie również kontekst biograficzny, zarówno autora, jak i naśladowców pracujących nad udoskonaleniem méthode mnémonique polonaise: gen. Józefa Bema i Feliksa Napoleona Żaby. Ukazana zostanie także rola towarzystw i instytucji, których zadaniem była promocja metody. Działalność wspomnianych wyżej osób i towarzystw przedstawiona zostanie w oparciu o źródła Biblioteki Kórnickiej PAN oraz zbiory Biblioteki Książąt Czartoryskich w Krakowie.

mgr Olga Nasińska
Narodowe Archiwum Cyfrowe

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwentka kierunku historia ze specjalizacją archiwistyczno-bibliotekoznawczą na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Udział w konferencjach naukowych jako prelegent na VII Międzyuczelnianej Konferencji Naukowej „Roma, Romae, Romae...” na Uniwersytecie Warszawskim oraz „Choroba i zdrowie. Profilaktyka i promocja zdrowia w aspektach: historycznym, kulturowym i medycznym” na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Spuścizna fotograficzna Jana Magierskiego w zbiorach Narodowego Archiwum Cyfrowego

ABSTRAKT

Referat ma na celu zaprezentowanie przykładu spuścizny fotograficznej jako bazy źródłowej przy badaniach biograficznych. Przedstawione zostaną elementy biografii lubelskiego chemika, wykładowcy akademickiego oraz fotografa, Jana Magierskiego, w kontekście jego spuścizny fotograficznej opracowywanej w Narodowym Archiwum Cyfrowym. Spuścizna ta, obejmująca okres działalności fotograficznej od 1957 roku do 2007 roku, w trakcie opracowania okazała się cennym źródłem informacji o autorze i jego działalności, nie tylko na polu artystycznym. Elementy zawarte w archiwum Jana Magierskiego pozwoliły określić rozwój zainteresowań i kierunku w fotografiach tego twórcy. Jednocześnie zespół ten ukazuje inne, nieznane dotąd z tradycyjnych not biograficznych tego fotografa pasje oraz okoliczności powstania jego fotografii. Archiwum fotograficzne Jana Magierskiego zostało przekazane przez autora do Narodowego Archiwum Cyfrowego w 2019 roku wraz z odziedziczonym przez niego archiwum jego ojca, fotografa i farmaceuty lubelskiego Stanisława Magierskiego. Opracowanie tej spuścizny rozpoczęto w 2021 roku.

dr Elżbieta Olender

Archiwum Państwowe w Lesznie

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwentka historii i archiwistyki UAM, dr nauk humanistycznych w zakresie historii. Od 2004 r. dyrektor Archiwum Państwowego w Lesznie. W latach 1998-2004 członek redakcji „Merkurium Leszczyńskiego”, sekretarz redakcji „Rocznika Leszczyńskiego”, edytorka źródeł i autorka tekstów dotyczących historii regionu. Publikowała artykuły na łamach „Rocznika Leszczyńskiego”. Jest autorką i współautorką m.in. publikacji: „Powstanie i działalność Archiwum Państwowego w Lesznie w latach 1950-2002”, „Materiały archiwalne do dziejów Leszna”.

Spuścizny w zasobie Archiwum Państwowego w Lesznie i ich znaczenie dla badań nad historią regionu

ABSTRAKT

Tematem wystąpienia będą spuścizny zgromadzone w Archiwum Państwowym w Lesznie. We wprowadzeniu zostaną przedstawione podstawy prawne do gromadzenia spuścizn przez archiwa państwowe. Podczas wystąpienia zostanie przybliżona w sposób skrótowy zawartość najważniejszych spuścizn zgromadzonych przez leszczyńskie archiwum od 2004 r. do chwili obecnej. Uwypuklone zostanie znaczenie poszczególnych zbiorów dla życia społecznego, kulturalnego i historii regionu. Zwrócona zostanie uwaga na sposób przekazywanie spuścizn, konieczność ich porządkowania. Przedstawione zostaną także zasady, na jakich opracowano spuścizny w Archiwum Państwowym w Lesznie. W podsumowaniu zostanie zwrócona uwaga na znaczenie spuścizn dla zasobu archiwalnego, na możliwość z nich korzystania przez użytkowników oraz zabezpieczenie spuścizn dla kolejnych pokoleń.

Piotr Pietryga (licencjat)

Wydział Historii - Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

NOTA BIOGRAFICZNA

W roku 2015 podjął studia pierwszego stopnia z zakresu historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, które ukończył obroną pracy licencjackiej „Religijne oblicze osiemnastowiecznego Rzymu w świetle relacji Jakuba Lanhausa” napisanej pod kierunkiem prof. UAM dra hab. Aleksandra Małeckiego. Od 2018 roku studiuje teologię na Wydziale Teologicznym UAM. W 2021 roku rozpoczął studia drugiego stopnia na Wydziale Historii. Z zakresu historii interesuje się szczególnie dziewiętnastym wiekiem, heraldyką i historią uniwersytetów, zaś na gruncie teologicznym metodologią nauk teologicznych, miejscem chrześcijaństwa w nowoczesnej Europie, oraz myślą i życiem Josepha Ratzingera-Benedykta XVI.

Spuścizna archiwalna ks. Leona Formanowicza (1878-1942) w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie – próba charakterystyki zasobu

ABSTRAKT

Znajdująca się w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie spuścizna archiwalna ks. Leona Mariana Formanowicza (1878-1942) jest przede wszystkim świadectwem jego bogatego życia – duchowego, jak i naukowego. Ks. L. Formanowicz był naukowcem-bibliofilem, a także kolekcjonerem exlibrisów. Duchowny w 1928 roku został mianowany przez prymasa Augusta Hlonda kanonikiem gremialnym kapituły gnieźnieńskiej, a w niej powierzono mu obowiązki archiwariusza i bibliotekarza. Ks. L. Formanowicz podołał obowiązkowi powierzonym mu przez kardynała A. Hlonda i w szybkim czasie dokonał uporządkowania zbiorów w bibliotece, oraz inwentaryzacji w archiwum kapituły. W gnieźnieńskim archiwum archidiecezjalnym pozostała spuścizna ks. Formanowicza, która – jak wskazują prowadzone przez piszącego te słowa badania, związane z pracą magisterską z archiwistyki na Wydziale Historii UAM w Poznaniu – przechodziła zmiany, zarówno w układzie, jak i samej wielkości zasobu. Świadczą o tym dotąd opublikowane prace na temat życia i działalności naukowej ks. L. Formanowicza. W ostatnich latach nadano spuściznie nowy układ – porównując źródła, z których korzystali dotychczas badacze należy wskazać, że nie skorzystali wtedy z całego zasobu, który mógłby wnieść wiele do badań nad życiem kapłana, jego działalnością naukową, a także – szerzej nieco – na temat funkcjonowania kapituły gnieźnieńskiej, co znaleźć można w źródłach pozostawionych w spuściznie. Elementami, które należy wyróżnić z zasobu – jest niewątpliwie liczna korespondencja z naukowcami z całej Polski, a także zachowane notatki – które służyły w pracy nad tworzeniem katalogu inkuabułów z biblioteki kapituły, a także spisane kazania, czy dramatyczne listy z Dachau.

dr Rafał Radziwonka

Muzeum Warszawy

NOTA BIOGRAFICZNA

Kustosz Muzeum Warszawy, opiekun kolekcji archiwaliów naukowych tej placówki, doktor nauk humanistycznych (Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk), absolwent Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego.

Spuścizny biograficzne w zasobie Archiwum Naukowego Muzeum Warszawy - nabywanie, ewidencjonowanie, opracowanie oraz udostępnianie na portalu e-kolekcje

ABSTRAKT

W Muzeum Warszawy istnieje od niedawna portal umożliwiający udostępnianie artefaktów w Internecie - e-kolekcje. Dla wielu kuratorów stanowi to szansę popularyzacji swoich zbiorów - nie tylko na ekspozycjach, wystawach czy pokazach (np. Noc Muzeów), ale także poprzez Internet. Rodzi to jednak wiele pytań, problemów i ograniczeń, które stopniowo trzeba rozwiązywać. Nie inaczej ma się z archiwaliami, w tym spuściznami gromadzonymi w Archiwum Naukowym Muzeum. W wystąpieniu tym chciałbym przedstawić jakie są to problemy i w jaki sposób staramy się je przezwyciężyć.

mgr Renata Rokicka
Uniwersytet Warszawski

NOTA BIOGRAFICZNA

Bibliotekarka w Połączonych Bibliotekach WFis UW, IFis PAN i PTF. Absolwentka Informatyki i Bibliotekoznawstwa (licencjat) oraz Zarządzania Big Data (magister), a obecnie studentka Publikowania Współczesnego (magister) na Wydziale Dziennikarstwa, Informatyki i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Członkini zarządu Koła Naukowego Publikowania Współczesnego. Praktykantka w wydawnictwie Dwie Siostry. Prywatnie interesuje się historią Turcji oraz nauką języków obcych. Zainteresowania badawcze skupia wokół historii i sztuki XIX wieku oraz badań proveniencyjnych księgozbiorów.

Spuścizny profesorskie w zbiorach Połączonych Bibliotek WFis UW, IFis PAN i PTF

ABSTRAKT

Połączone Biblioteki WFis UW, IFis PAN i PTF jako kontynuatorzy biblioteki Wydziału Humanistycznego UW w ciągu swojej blisko 70-letniej historii zgromadziły wiele księgozbiorów profesorów oraz pasjonatów filozofii i socjologii związanych z współtworzącymi bibliotekę instytucjami. Wśród najcenniejszych księgozbiorów należy wyróżnić księgozbiory Stanisława Ignacego Witkiewicza, prof. Barbary Skargi, prof. Adama Schaffa oraz prof. Michała Bristigera. Każdy z nich cechuje się odmiennymi znakami własnościowymi, śladami lekturowymi i różnorodnymi dedykacjami. Analizie z zastosowaniem metody proveniencyjnej poddano wybrane egzemplarze ze zgromadzonych spuścizn cechujące się największą liczbą znaków proveniencyjnych. Celem opracowania jest ukazanie, jak swoje książki oznaczali wybitni polscy profesorowie oraz pasjonaci filozofii i socjologii. Ponadto analiza wyselekcjonowanych dedykacji pozwoli na ukazanie z jakimi środowiskami naukowymi utrzymywali oni ścisłe kontakty. Zgromadzone w ten sposób materiały pozwalają na uzupełnienie biografii tych osób. Praca zapełnia lukę w zakresie opracowań dotyczących współczesnych księgozbiorów profesorskich znajdujących się w polskich bibliotekach naukowych.

dr hab., prof. UAM Krzysztof Rottermund
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk i teoretyk muzyki, dr hab. nauk humanistycznych, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Filia w Kaliszu, wcześniej prof. Akademii Sztuki w Szczecinie i Uniwersytetu Szczecińskiego. Główne obszary badawcze: historia polskiej kultury muzycznej, instrumentologia, teoria muzyki i krytyka muzyczna. Autor wielu publikacji naukowych, popularno naukowych i krytycznomuzycznych. Wygłaszał referaty na konferencjach i kongresach naukowych w Polsce, Niemczech, Irlandii, Rosji.

Spuścizna Raoula Koczalskiego w Bibliotece Państwowej w Berlinie. Rekonesans badawczy i wstępna analiza

ABSTRAKT

Raoul Koczalski (1884 Warszawa – 1948 Poznań) to nadal mało znany wybitny polski pianista i kompozytor, uczeń m.in. Karola Mikulego we Lwowie, który z kolei był uczniem Fryderyka Chopina. Jako tzw. cudowne dziecko występował już w wieku czterech lat. Oprócz szerokiej działalności koncertowej w Polsce i wielu krajach (dał w sumie ok. 4600 koncertów, głównie recitali), pozostawił po sobie wiele nagrań fonograficznych, m. in. utworów Chopina, a także obszerną spuściznę kompozytorską, obejmującą szerokie spektrum gatunków i form. Koczalski mieszkał za granicą, głównie w Niemczech (Wiesbaden, Lipsk, Berlin), gdzie w latach II wojny światowej był prześladowany i miał zakaz wykonywania koncertów publicznych. Po wojnie wrócił do Polski. Jego spuścizna jest rozproszona i prawie nie zbadana. W Bibliotece Państwowej w Berlinie (Staatsbibliothek zu Berlin), w dziale muzycznym (Musikabteilung) pod sygnaturą N. Mus. Nachl. 139 (Nachlass R. Koczalski) przechowywana jest częściowa spuścizna Koczalskiego, którą „odkrył” i po raz pierwszy zbadał wstępnie autor niniejszych rozważań. Obejmuje ona, zgromadzone w jednym specjalnym kartonie, m.in. następujące objekty: nagrania muzyczne w postaci płyt gramofonowych (Telefunken, Deutsche Grammophon, Elektrola, w tym tzw. płyty „matki”), pierwsze wydania książek Koczalskiego, broszury i programy koncertowe, listy Koczalskiego i jego żony Elzy, autografy muzyczne niektórych utworów kompozytora, ikonografię (portrety Koczalskiego), a także odręczne notatki i szkice dotyczące interpretacji muzycznej oraz analizy wybranych utworów Fryderyka Chopina (kilkadziesiąt luźnych kartek formatu zeszytowego i A4). Artefakty ze

spuścizny Raula Koczalskiego przechowywane w Berlinie mogą i powinny stać się materiałem badawczym w następnym etapie opracowywania mało znanego dorobku twórczego i odtwórczego polskiego pianisty i kompozytora.

dr Ewa Rzanna-Szczepaniak

Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu

NOTA BIOGRAFICZNA

Muzyk, doktor nauk humanistycznych z zakresu historii, adiunkt na Wydziale Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki w Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu, dyrektor Biblioteki Głównej poznańskiej uczelni muzycznej. Aktywność naukowa koncentruje się na problematyce związanej z rozwojem kultury muzycznej w Polsce w okresie powojennym (1944-1980): kontekście społeczno-politycznym, wpływie polityki kulturalnej na polityczne oraz instytucjonalne tworzenie i upowszechnianie wyselekcjonowanych wartości kultury, rozwoju twórczości muzycznej.

Spuścizna Tadeusza Szeligowskiego (1896-1963) w Bibliotece Głównej im. I.J. Paderewskiego w Akademii Muzycznej w Poznaniu: charakterystyka kolekcji jako źródła badań nad sylwetką twórczą kompozytora

ABSTRAKT

Tadeusz Szeligowski był kompozytorem wszechstronnym, mistrzem stylizacji. W bogatej, stylistycznie zróżnicowanej twórczości, obejmującej różne gatunki muzyczne, czerpał z licznych źródeł inspiracji: polskiego folkloru, renesansowej archaizacji, neoklasycyzmu, neoromantycznej ekspresji, czy techniki dodekafonicznej. Jego twórczość cieszyła się w swoim czasie dużą, choć krótkotrwałą popularnością. Cztery lata temu zbiory Biblioteki Głównej wzbogaciły się o spuściznę kompozytora. Niniejszy referat przedstawia charakterystykę kolekcji w aspekcie wykorzystania jako źródła badań nad sylwetką twórczą Tadeusza Szeligowskiego.

mgr Jarosław Stulczewski

Towarzystwo Przyjaciół Zduńskiej Woli

NOTA BIOGRAFICZNA

Archiwista, regionalista, publicysta. Studia wyższe ukończył na UMK w Toruniu. Jego dorobek publikowanych prac zamyka się liczbą 82 pozycji naukowych i popularnonaukowych. Wchodzi w skład redakcji czasopisma „Biuletyn Szadkowski” (wyd. UŁ). Jest prezesem Towarzystwa Przyjaciół Zduńskiej Woli oraz kierownikiem Archiwum Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

Spuścizna Jerzego Szaniawskiego w Zduńskiej Woli

ABSTRAKT

Jerzy Szaniawski (1886-1970) jest zaliczany w poczet najwybitniejszych polskich dramaturgów i prozaików. Jednak należy także do grona pisarzy o wyjątkowo tragicznym losie najbardziej prześladowanych w okresie Polski Ludowej. Także wyjątkowo tragiczny był los jego spuścizny archiwalnej, która 16 września 1977 r. uległa zniszczeniu w wyniku podpaleniu dworu w podwarszawskim Zegrzynku. Mogłoby się wydawać, że spłonęła bezpowrotnie cała spuścizna po pisarzu. Los jednak sprawił, że niecałe cztery lata wcześniej, w roku 1973 archiwista Stanisław Fuks dotarł na terenie Zduńskiej Woli do rodziny Leona Pietrzykowskiego i zabezpieczył przed zniszczeniem cenne i nieznanne dotąd szerszej archiwum dramaturga Jerzego Szaniawskiego. Celem referatu jest zaprezentowanie okoliczności odkrycia i dalszych losów spuścizny literata przechowywanej aktualnie w archiwum Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zduńskiej Woli.

dr Alicja Szulc

Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk, mediewista, od 2010 bibliotekarz dyplomowany. Zainteresowania badawcze obejmują historię kultury europejskiej, głównie średniowiecznej, czytanej przez źródła rękopiśmienne. Szczególnym polem zainteresowań są kodeksy średniowieczne, fragmenty najstarszych rękopisów, zachowane jako makulatura intrologatorska oraz alba amicorum (sztambuchy).

Rodem z Kalisza. Spuścizna Noacha Lasmana (1924-2018) i tworzenie Archiwum Żydów Poznania i Wielkopolski w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu

ABSTRAKT

Referat ma na celu zaprezentowanie spuścizny urodzonego w Kaliszu Noacha Lasmana (1924-2018), poznańskiego Żyda, pisarza i geologa. Jego spuścizna zakupiona przez Bibliotekę Uniwersytecką w Poznaniu w kwietniu tego roku stała się pierwszym elementem kolekcji „Archiwum Żydów Poznania i Wielkopolski”, tworzonej we współpracy BUP i poznańskiej Fundacji Tu żyli Żydzi. Celem Archiwum ma być pozyskiwanie do zbiorów BUP materiałów archiwalnych od potomków Żydów poznańskich i wielkopolskich, opracowanie ich, digitalizacja oraz udostępnianie dla celów naukowych i popularnonaukowych w czytelni Biblioteki i w formie cyfrowej. W kolekcji gromadzone będą materiały w postaci dokumentów, wspomnień, listów, kart pocztowych, fotografii, nagrań dźwiękowych i filmowych oraz innych pamiątek, stanowiących ślady przeszłości Żydów mieszkających w Poznaniu i na terenie Wielkopolski. Archiwum ma działać w ramach Pracowni Rękopisów BUP.

mgr Anna Tabaka

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej

NOTA BIOGRAFICZNA

Kuratorka działu historii MOZK (od 2021 r.), historyczka sztuki, regionalistka, popularyzatorka wiedzy nt. historii sztuki, zabytków, tradycji Kalisza i regionu. Autorka wielu publikacji (tekstów naukowych, albumowych, publicystycznych, biogramów, felietonów historycznych, omówień współczesnego życia artystycznego, recenzji). Stypendystka Marszałka Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie kultury (2016), wyróżniona Nagrodą Prezydenta Miasta Kalisza za Osiągnięcia w Dziedzinie Upowszechniania Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego (2009/2010). Honorowy Przewodnik Miasta Kalisza (2008). Członek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Utracone – odzyskane. Zbiory dawnego Muzeum Ziemi Kaliskiej w kolekcji Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu. Zarys problematyki

ABSTRAKT

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu, kontynuujące tradycje jednego z najstarszych muzeów regionalnych w Polsce, opiekuje się tysiącami zabytków. Są one zgromadzone w czterech działach merytorycznych: archeologicznym, historycznym, sztuki i etnograficznym oraz w bibliotece. Zręby tego bogatego zbioru tworzą zdziesiątkowane fragmenty kolekcji przedwojennej, powstałej dzięki ofiarności kaliskich społeczników, szlacheckich przyjaciół nauk i naukowców - osób niepospolitych najczęściej urodzonych jeszcze w XIX wieku. W dotychczasowej literaturze przedmiotu podkreślano fakt celowego zniszczenia zabytków w czasie II wojny światowej, kładąc nacisk na to, co bezpowrotnie utracono. W konsekwencji w popularnej narracji przebija myśl, że po II wojnie zniszczone zbiory [kaliskiego muzeum] trzeba było rekonstruować od podstaw (portal: culture.pl). Jest w tym stwierdzeniu sporo prawdy i tyle samo treści, którą według autorki referatu należy zweryfikować i znacznie poszerzyć. Kwerenda muzealna, tj. analiza pierwszych ksiąg inwentarzowych powojennych, praca z zabytkami oraz adekwatna do tematu kwerenda gazetowa podpowiadają bowiem, że sercem kaliskiej kolekcji obecnej placówki są zbiory przedwojenne. One też wyznaczyły podstawowe kierunki rozwoju zasobu współczesnego muzeum. Zasygnalizowany temat zostanie omówiony na wybranych przykładach.

dr hab. Agata Walczak-Niewiadomska

Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny, Katedra Informatologii i Bibliologii

NOTA BIOGRAFICZNA

Absolwentka kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa (Uniwersytet Łódzki; 2001), doktor habilitowany nauk społecznych w zakresie nauk o komunikacji społecznej i mediach (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; 2020). Obszary badawcze: wczesna i rodzinna alfabetyzacja, zagadnienia informacji naukowej oraz biografistyka. Autorka czterech książek i licznych artykułów poświęconych historii książki w Kaliszu, biografistyce i bibliotekarstwu dziecięcemu. Od 2006 r. związana z Pracownią „Słownika pracowników książki polskiej” jako sekretarz, od 2016 r. – jej kierownik. Z-ca redaktora naczelnego czasopisma „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum”. Członkini Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Koordynator współpracy z zagranicą i programu ERASMUS+ w Katedrze Informatologii i Bibliologii UŁ. Czterokrotna laureatka nagrody Rektora UŁ.

„Gazeta Kaliska” jako źródło informacji osobowej na temat duchowieństwa Kalisza i regionu w latach 1893-1900

ABSTRAKT

„Gazeta Kaliska” pozostaje nadal jednym z najważniejszych źródeł informacji o Kaliszu i regionie przełomu i pierwszej połowy XX wieku. Na łamach tego czasopisma regularnie w latach 1893-1939 ukazywały się wiadomości różnego typu, od obwieszczeń władz, przez ciekawostki z życia ówczesnych mieszkańców, na przedrukach powieści kończąc. Jak wiele pism regionalnych tamtych czasów „Gazeta Kaliska” była też narzędziem przekazu informacji o charakterze społecznym i wyznaniowym. Celem referatu jest zaprezentowanie obrazu duchowieństwa Kalisza i okolic, jaki wyłania się z numerów czasopisma na podstawie analizy zawartości numerów z lat 1893-1900, ze szczególnym uwzględnieniem informacji osobowej i jej kategoryzacji.

dr Arkadiusz S. Więch

Instytut Historii, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Ukończył studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz studia z zakresu archiwistyki i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Doktorat z zakresu historii obronił na Uniwersytecie Rzeszowskim. Członek redakcji „Krakowskiego Pisma Kresowego” oraz m. in.: The Polish Institute of Arts and Sciences of America, Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Zajmuje się dziejami archiwów i bibliotek na ziemiach polskich w XIX i XX wieku, historią Galicji oraz historią nauki, historią życia codziennego w XIX i XX wieku, a także archiwistyką społeczną i cyfrową. Autor m. in. „Polski Nobel. Działalność Erazma Józefa Jerzmanowskiego i dzieje fundacji jego imienia do 1938 roku” (Kraków 2019), „Stary Księgozbiór. Biblioteka Gimnazjum w Dębicy w latach 1900-1932” (Kraków 2020).

Spuścizna rozproszona i związane z nią problemy badawcze w pracach z zakresu biografistyki na przykładzie materiałów po Erazmie Józefie Jerzmanowskim

ABSTRAKT

Badanie spuścizn po znanych osobach stanowi niezwykle ważny element pracy historyka. Stanowi ono niejako podstawę jego pracy w przypadku badań z zakresu biografistyki historycznej. Nie zawsze jednak materiały dotyczące danej osoby zgromadzone są w jednym miejscu. Często z powodów różnych zdarzeń losowych uległy one rozproszeniu, a nawet zaginięciu. Sytuacja taka budzi szereg problemów badawczych, z którymi musi zmierzyć się biograf. Przykładem takiej postaci, której spuścizna uległa znacznemu rozproszeniu jest Erazm Józef Jerzmanowski (1844-1909), urodzony na terenie ziemi kaliskiej w ziemiańskiej rodzinie powstaniec styczniowy, emigrant, wynalazca, biznesman, amerykański milioner i filantrop, który umierając pozostawił po sobie olbrzymi majątek, z którego ufundował przyznawaną przez krakowską Akademię Umiejętności nagrodę zwaną „Polskim Noblem”. Niestety nie pozostawił on po sobie archiwum, a związane z nim materiały biograficzne uległy znacznemu rozproszeniu i odnaleźć je możemy m. in. w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, wrocławskim Ossolineum, ale również w Archiwum Narodowym w Waszyngtonie. Celem wystąpienia będzie przybliżenie na przykładzie badań nad osobą Erazma Jerzmanowskiego oraz rodziny Jerzmanowskich rozlicznych problemów badawczych pojawiających się przed badaczem spuścizn.

mgr Krzysztof Ziomek

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

NOTA BIOGRAFICZNA

Historyk, archiwista. Pracował m.in. w Archiwum Głównym Akt Dawnych, obecnie w Dziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki Naukowej PAU i PAN. Doktorant na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Spuścizna ks. Jana Pitonia CM w Bibliotece Jagiellońskiej jako źródło do biografii ks.ks. Jana Pitonia CM, Jana Kominka CM oraz Jacka Mięsopełki CM

ABSTRAKT

Nie licząc zasobu Archiwum Zgromadzenia Księży Misjonarzy na Stradomiu, ks. Jan Pitoń CM przekazał większą część swojej spuścizny Instytutowi Studiów Polonijnych UJ, zaś po rozwiązaniu tej jednostki, spuścizna ostatecznie w 2009 r. trafiła do Działu Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej. W składzie bogatego zbioru materiałów można wyróżnić autobiografię, notatki i niepublikowane prace naukowe – dotyczące problematyki historii wychodźstwa z ziem polskich do Brazylii – materiały z działalności społecznej i duszpasterskiej, czy w końcu dokumenty innych osób i instytucji. Autobiografia Pitonia stanowi niezwykle ciekawy przykład egodokumentu, w którym z głębokim żalem przedstawia zmiany w Kościele po soborze watykańskim drugim, oschłe kontakty z prymasem Wyszyńskim, odrzucenie przez własne zgromadzenie zakonne w Kurytybie czy konflikty w łonie środowiska polonijnego i oskarżenia o współpracę z komunistami ze starego kraju ze względu na przyjęcie odznaczeń państwowych PRL-u. Wśród materiałów innych osób zwracają z kolei uwagę kroniki ks. Jacka Mięsopełki CM czy wspomnienia ks. Jana Kominka CM, który jako pierwszy ewangelizował niektóre pierwotne plemiona brazylijskie. Warto przy tym podkreślić, że dokumenty te nie były dotąd szeroko wykorzystywane przez historyków – o ile ks. Pitoń nie doczekał się swojego hasła w PSB, o tyle przy redakcji biografii ks.ks. Mięsopełki i Kominka nie skorzystano z materiałów ze spuścizny Pitonia.